



Rekenkamer Hoeksche Waard

Jaarplan 2020

2 april 2020

Lize Kooijman

Jelle Stelpstra

Sandra van Breugel

Inhoudsopgave

1. Inleiding en samenstelling rekenkamer	3
2. Missie en werkwijze	3
3. Communicatie met de raad.....	4
4. Jaarplan en jaarverslag.....	5
5. Onderzoek door de Rekenkamer Hoeksche Waard	5
6. Selectiecriteria voor keuze voor onderzoek.....	6
7. Inventarisatie onderzoeksonderwerpen	7
8. Proces van onderwerpkeuze voor onderzoek in 2020.....	7
9. Onderzoeken 2020: dienstverlening en duurzaamheid.....	7
Bijlage 1 Onderwerpen voor onderzoek Rekenkamer 2020	8

1. Inleiding en samenstelling rekenkamer

Per 1 januari 2019 is de nieuwe gemeente Hoeksche Waard ontstaan. De gemeente is ontstaan uit een herindeling van vijf gemeenten. Tot 2019 hadden deze vijf gemeenten een gezamenlijke rekenkamercommissie (rkc). De rekenkamercommissie heeft in mei 2019 afscheid genomen in de gemeenteraad. Daarna is er door de raad de keuze gemaakt om een rekenkamer Hoeksche Waard (hierna: RK HW) in te stellen. De verordening is vastgesteld en de gemeenteraad heeft een begeleidingscommissie ingesteld. De begeleidingscommissie heeft een profielschets voor de leden en voorzitter van de rekenkamer opgesteld en de werving- en selectieprocedure gestart. De begeleidingscommissie, die bestaat uit vijf personen, heeft als doel de verbinding tussen de gemeenteraad met de rekenkamer vorm te geven en kan de rekenkamer gevraagd en ongevraagd advies geven.

In de raadsvergadering van 12 november 2019 zijn de leden van de rekenkamer RK HW geïnstalleerd en beëdigd voor een periode van zes jaar.

De rekenkamer Hoeksche Waard kent de volgende samenstelling:

- Mevrouw mr drs. A.M.M. (Sandra) van Breugel
- Mevrouw L. (Lize) Kooijman MSc
- De heer mr drs. J. (Jelle) Stelpstra

Naar verwachting zal per 15 april 2020 de RK HW worden ondersteund door een eigen secretaris/onderzoeker. Er is een persoon beoogd voor deze functie. De RK HW is in de fase van afronden / contracteren.

In dit jaarplan komen achtereenvolgens aan de orde, de missie en werkwijze van de RK HW, de communicatie met de gemeenteraad, het jaarplan en jaarverslag. Daarna gaat de RK HW specifiek in op onderzoek doen door de RK HW, hoe de selectie voor onderwerpkeuze in 2020 tot stand is gekomen en welke criteria de RK HW kan hanteren bij de keuze. Tot slot is in dit jaarplan een overzicht van onderwerpen die de RK HW in 2020 wil gaan onderzoeken.

2. Missie en werkwijze

De RK HW voert de wettelijke taak uit om onafhankelijk onderzoek te verrichten naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur. De RK HW heeft de volgende missie:

‘De rekenkamer Hoeksche Waard wil met goed onderzoek een positieve bijdrage leveren aan de verhoging van de kwaliteit van het lokale bestuur in de Hoeksche Waard. Dit doet zij vanuit transparantie, een constructieve bijdrage, een lerend perspectief en een onafhankelijke positie ten opzichte van het lokale bestuur en de gemeentelijke organisatie Hoeksche Waard’.

De grondslag van de RK HW is gelegen in de Gemeentewet. In de artikelen 81a tot en met 81o en de artikelen 182 tot en met 195 Gemeentewet staan de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de rekenkamer beschreven.

De RK HW is gestart medio november 2020. Op dit moment is een reglement van orde en onderzoekprotocol in ontwikkeling. De komende maanden voltooit de RK HW dit proces en zal zij de documenten vaststellen. Hierna informeert de RK HW als eerste de gemeenteraad. Daarna zal zij de documenten op de website publiceren. Vooruitlopend op dit proces heeft de rekenkamer twee zaken opgepakt: 1. een proces om te komen tot een onderzoek keuze voor het jaarplan 2020; en 2. criteria die de RK HW hanteert om tot die keuze van onderzoek te komen.

3. Communicatie met de raad

De kernactiviteit van de RK HW is het verrichten van onderzoek, zoals in de missie van de RK HW is te lezen. De rekenkamer hecht waarde aan haar onafhankelijke positie zoals die is opgenomen in de Gemeentewet. De rekenkamer acht een goede communicatie met de gemeenteraad een belangrijke voorwaarde om de taak adequaat uit te voeren. De rekenkamer is dan ook zeer erkentelijk dat de raad een begeleidingscommissie voor de rekenkamer heeft ingesteld. De eerste bijeenkomsten hebben plaatsgevonden en de samenwerking heeft de rekenkamer als positief en constructief ervaren.

Om de communicatie met de gemeenteraad te starten heeft de rekenkamer alle 12 fracties van de raad uitgenodigd voor een gesprek per fractie. Met iedere fractie afzonderlijk heeft de rekenkamer gesproken over: het doel van de rekenkamer, de onafhankelijkheid van de rekenkamer, communicatie met de raad en de wensen hieromtrent. Tot slot heeft een verkenning per fractie plaatsgevonden over de onderzoeken die de rekenkamer ter hand kan nemen. Op drie avonden in januari en begin februari 2020 heeft de rekenkamer alle fracties ontvangen, is een constructieve dialoog gevoerd en zijn wensen en verwachtingen uitgewisseld.

Het resultaat van deze 12 gesprekken vat de rekenkamer als volgt samen:

- De fracties en de RK HW hebben in klein comité kennism gemaakt met elkaar, wat bevorderlijk zou kunnen zijn voor de toekomstige samenwerking;
- De fracties en de RK HW hebben een gemeenschappelijk kader van waaruit de RK HW haar bijdrage aan de gemeenteraad levert;
- Een meerderheid van de fracties kiest voor een proces van onderzoek dat zich laat samenvatten als:
 - Het toetsen van de feitelijke bevindingen van het rekenkameronderzoek door de ambtelijke organisatie;
 - Daarna formuleert de rekenkamer de conclusies en aanbevelingen/aansporingen;
 - Vervolgens biedt de rekenkamer het rapport aan de gemeenteraad aan en is het openbaar. Het rekenkamerrapport bevat geen bestuurlijke reactie;
 - Tot slot kan volgens het BOB-model van de gemeente het rapport van de rekenkamer worden besproken met de raad, college en de RK HW.

De RK HW realiseert zich dat de procedure zonder bestuurlijke reactie anders is dan gewend. Na overleg met de begeleidingscommissie van de raad is afgesproken om na twee onderzoeken deze werkwijze te evalueren. Bovendien zal de RK HW aandacht besteden bij de start van de onderzoeken om expliciet hierover het college van B&W te informeren.

- De rekenkamer heeft vele suggesties van de fracties ontvangen voor onderzoek door de rekenkamer in 2020. Deze lijst is aangevuld door de rekenkamer en is teruggelegd bij de fracties om per fractie een top-5 aan te geven van de onderwerpen in 2020.

4. Jaarplan en jaarverslag

Jaarlijks rapporteert de RK HW aan de gemeenteraad door enerzijds verantwoording af te leggen over het voorgaande jaar door middel van een jaarverslag. Het streven van de RK HW is om dit uiterlijk 1 maart van het opvolgende jaar te doen. Anderzijds stelt de RK HW jaarlijks een onderzoeksplan vast voor het lopende jaar, waarin zij ingaat op de lopende onderzoeken en de nieuwe onderzoeken die de RK HW voornemens is om te starten. Het streven is om tegelijk met het jaarverslag een jaarplan naar de raad te zenden, zodat de RK HW zowel verantwoording aflegt over het voorgaande jaar als een plan heeft voor de toekomst.

5. Onderzoek door de Rekenkamer Hoeksche Waard

De missie van de RK HW is hiervoor beschreven. Om haar doelen te bereiken verricht de RK HW onderzoek. De leden en/of de secretaris van de RK HW kunnen zelf een (voor)onderzoek verrichten of kunnen dit uitbesteden aan onderzoekers. Ongeacht de vorm van het onderzoek (in eigen beheer of uitbesteed), is het van belang dat de RK HW altijd zelf verantwoordelijk is voor het onderzoek en de conclusies en aanbevelingen.

De RK HW kan verschillende vormen van onderzoek verrichten. Te denken valt aan:

- Evaluatieonderzoeken;
 - Ex ante;
 - Ex durante;
 - Ex post.
- Procesonderzoeken (waarbij het proces uit de afgelopen periode over een lange tijd (decennia) in kaart wordt gebracht);
- Participatief of panelonderzoek (denk aan peilingen onder inwoners, ouderen, jongeren);
- Best practices onderzoek (hoe doen andere, vergelijkbare, gemeentes het?);
- Scenario-onderzoek (welke scenario's heeft de gemeente om toekomstig beleid te ontwikkelen en implementeren);
- Regionaal onderzoek (samen met andere rekenkamer (rk) of rekenkamercommissie (rkc) uit de regio een onderzoek uitvoeren, soms met een gemeenschappelijk belang zoals een Verbonden Partij);
- Doe Mee-onderzoek (jaarlijks organiseert de NVRR een onderzoek waarbij alle rk's en rkc's uit Nederland worden uitgenodigd om mee te doen);
- Doorwerkingsonderzoek (hierbij kijkt de rekenkamer naar de effecten van de door haar uitgevoerde onderzoeken).

De RK HW hanteert de volgende uitgangspunten bij haar onderzoek:

- Zorgvuldigheid: validiteit en volledigheid bij de verzameling van relevante feiten;
- Objectiviteit: objectieve en gedegen analyse van de feiten. Een politiek oordeel valt hier niet onder. De RK HW laat de politieke afweging graag over aan de raad;
- Transparante oordeelsvorming; conclusies en aanbevelingen zijn gebaseerd op het ambtelijk geaccordeerde feitenrelaas.

Voor het jaar 2020 staat de RK HW een budget ter beschikking van € 109.450,00. Uit dit budget moet worden voldaan: presentiegelden en reiskostenvergoeding van de leden van de rekenkamer op grond van de verordening, kosten secretaris/onderzoeker, lidmaatschap Nederlandse vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRK) en uit te voeren onderzoeken (intern door de leden/onderzoeker en/of door externe onderzoekers of bureaus).

6. Selectiecriteria voor keuze voor onderzoek

Voor 2020 is een groslijst opgesteld voor onderwerpen van onderzoek voor de RK HW. Om tot een selectie van onderzoeken te komen hanteert de RK HW een aantal selectiecriteria. De volgende selectiecriteria kan de RK HW hanteren:

- In hoeverre past het onderwerp binnen de taken en bevoegdheden van de RK HW;
- Is er sprake van een substantieel belang in de zin van: maatschappelijk relevant, financiën, organisatorisch, bestuurlijk opzicht;
- De onderzoeksvraag is niet op een andere, meer eenvoudige wijze te beantwoorden. De RK HW toetst of het college geen artikel 213a gemeentewet onderzoeken uitvoert, heeft uitgevoerd of dit op korte termijn van plan is en of de accountant of de provincie het onderwerp aan het onderzoeken is. Op grond van artikel 213a gemeentewet kan het college ook zelf onderzoek verrichten naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van gemeentelijk beleid;
- Het onderzoeksrapport levert toegevoegde waarde aan de kaderstellende en controlerende rol van de raad. Het onderzoek betreft een door de gemeente te beïnvloeden beleid;
- Het onderzoeksrapport levert inzichten, de bruikbaarheid van aanbevelingen is aantoonbaar en het rapport levert leereffecten op;
- Streven naar een evenwichtige spreiding over verschillende gemeentelijke beleidsterreinen in opvolgende onderzoeken;
- Het onderwerp moet voor de rekenkamer haalbaar zijn, dat wil zeggen het past binnen de financiële en organisatorische kaders;
- Onafhankelijkheid, de RK HW mengt zich niet in politieke discussies en besluit zelfstandig en onafhankelijk van de raad welke onderzoeken zij verricht;
- De resultaten zijn communiceerbaar naar de gemeenteraad en de inwoners;
- Is het een geschikt moment om het onderzoek naar het onderwerp uit te voeren;
- Wensen van de raad en voorkeuren van de raad voor de keuze van een onderzoek zijn belangrijk.

7. Inventarisatie onderzoeksonderwerpen

In de periode voorafgaand aan het vaststellen van het jaarplan informeert de rekenkamer actief bij de raad of zij suggesties heeft voor onderwerpen van onderzoek. In 2020 heeft de rekenkamer dit vormgegeven door alle 12 de fracties uit te nodigen en met hen hierover in gesprek te gaan. Zie bij de paragraaf ‘Proces van onderwerpkeuze’.

Verder is het mogelijk dat burgers de rekenkamer attenderen op mogelijke onderzoeksonderwerpen die zij interessant vinden. Mocht dit zich in de toekomst voordoen dan zal de rekenkamer dit toetsen aan de hand van selectiecriteria voor onderzoek zoals opgenomen voor 2020 in een volgende paragraaf.

Daarnaast kijkt de rekenkamer actief naar welke (landelijke) (beleids)ontwikkelingen actueel zijn en in hoeverre dit relevant is voor de gemeente Hoeksche Waard. Op dit moment zijn dat bijvoorbeeld onderzoeken naar de energietransitie en de implementatie Omgevingswet 2021.

De procedure van de inventarisatie van onderwerpen zal de RK HW opnemen in haar reglement van orde. De RK HW wil graag op korte termijn starten, daarom aandacht voor het proces in 2020.

8. Proces van onderwerpkeuze voor onderzoek in 2020

Zoals hiervoor geschreven heeft de rekenkamer vele suggesties van de fracties ontvangen voor onderzoek door de rekenkamer in 2020. Hiervan is een lijst opgesteld. Deze lijst is door de rekenkamer aangevuld met onderwerpen en is in alfabetisch volgorde gezet (bijlage 1). De lijst bevat 58 mogelijke onderwerpen voor rekenkameronderzoek (groslijst 2020).

Aan de 12 fracties is gevraagd om per fractie een top-5 aan te geven uit de groslijst 2020 voor de te onderzoeken onderwerpen in 2020. Van de meeste fracties hebben we een reactie ontvangen. Sommige fracties hebben een prioriteit aangegeven, andere fracties hebben alleen vijf nummers van interessante onderwerpen genoemd. Hoe vaak een onderzoek per fractie is genoemd, staat ook in bijlage 1 opgenomen. Omdat niet alle fracties een waardering van 1 tot 5 hebben gegeven kan de RK HW geen waardering (prioritering) geven.

9. Onderzoeken 2020: dienstverlening en duurzaamheid

Aan de hand van het voorgaande komt de RK HW in haar 1^e jaar tot de keuze om de volgende onderzoeken te starten:

- Dienstverlening gemeente Hoeksche Waard aan haar burgers (start april 2020);
- Duurzaamheid (start verwachting is najaar 2020)

Bij aanvang van het onderzoek bepaalt de RK HW de focus van het onderzoek, de onderzoeksvragen, de aanpak van het onderzoek en of de RK HW zelf het onderzoek uitvoert of het (deels) uitbesteed aan externe onderzoekers.

Bijlage 1 Onderwerpen voor onderzoek Rekenkamer 2020

Onderwerp voor onderzoek (alfabetische volgorde)	Genoemd door fractie (9 van de 12 fracties) in aantallen*
1. Afhandeling klachten, meldingen en bezwaren	I
2. Afvalstoffenbeleid	
3. Ambitie openbare ruimte	
4. Burgerinitiatieven	
5. Burgerparticipatie	I
6. Cultuurbeleid	
7. Kwaliteit dienstverlening gemeente, nulmeting na de herindeling	IIII
8. Doorwerking- opvolgsonderzoek rekenkamercommissie 2010 - 2019.	I
9. Dorpsgericht werken	II
10. Duurzaamheid: de regionale energiestrategie (RES).	I
11. Effecten van de herindeling, bestuurskracht Hoeksche Waard	III
12. Energietransitie	
13. Evaluatie en harmonisatie Jeugdbeleid	
14. Evaluatie en harmonisatie WMO	
15. Evaluatie hulpmiddelen WMO (met casus Beenhakker)	
16. Evaluatie jeugdbeleid	II
17. Evaluatie sportaccommodaties en buurthuizen (incl Bres)	III
18. Externe inhuur, ook in relatie tot de grootte van de gemeente	III
19. Gebiedsmarketing	I
20. Gemeenschappelijke regelingen	I
21. Grondbeleid	
22. Grote projecten, evaluatie	
23. ICT-beleid	
24. Informatiebeveiliging en privacy	
25. Jeugdproblematiek/verslaving	III
26. Klachten en meldingen door burgers	
27. Klimaatdoelstellingen: in 2040 energieneutraal	II
28. <i>Kwaliteit van de dienstverlening, ervaren door burgers zie nummer 7</i>	I
29. Nakoming toezeggingen door het college van B&W	
30. Nieuwbouw gemeentehuis	
31. <i>Omvang huidig ambtenarenapparaat: kwantitatief en kwaliteit naar 39</i>	
32. Onderhoud openbare ruimte (<i>toegespitst op situatie Croonenburgh</i>)	I
33. Onderhoud wegen	
34. Onderwijshuisvesting	
35. <i>Onderzoek naar BRES (beheerder recreatiepark Binnenmaas) zie nummer 17</i>	

36. Onderzoek naar inkoopbeleid/aanbestedingsbeleid	I
37. Onderzoek naar integriteitsbeleid	
38. Onderzoek naar subsidiebeleid	
39. Personeelskosten en ICT-kosten herindeling (inclusief externe inhuur) + 31	IIII
40. Positie van de Hoeksche Waard in de regio, deelnemingen en GR'en	I
41. Prestatieafspraken met woningbouwcorporaties	I
42. Privacy in het sociale domein	
43. Programmabegroting	
44. <i>Risicomangement zie nummer 45</i>	
45. Risicomangement: contractbeheer	II
46. Samenwerkingsverbanden	
47. Stand van zaken Omgevingswet	
48. Starterswoningen en startersleningen	I
49. Stichting Zonder Meer, evaluatie	I
50. Tarieven en heffingen van de gemeente Hoeksche Waard	
51. Toegang tot de WMO	
52. Uitbestedingsbeleid	
53. Vastgoedbeleid	
54. Veiligheidsbeleid	
55. Vergunningen en handhaving	
56. Vrijwilligersbeleid	
57. Werkwijze van de gemeenteraad	I
58. Woningbehoefte en doelgroepenbeleid	III

*9 van de twaalf fracties hebben gereageerd op de mail van de rekenkamer om een top 5 te noemen. Ook na een rappel heeft de Rekenkamer geen reactie van drie fracties mogen ontvangen. 9 fracties keer 5 keuze maakt in totaal 45 items.